

RISTO JUHANI

VIRTA OTTAA OMANSA

Virta ottaa omansa

Risto Juhani

Virta ottaa omansa

SAGA Egmont

Virta ottaa omansa

Cover image: Shutterstock

Kirja ilmentää aikaa, jona se on kirjoitettu, ja sen sisältö voi olla osittain vanhentunutta tai kiistanalaista.

Copyright ©2006, 2025 Risto Juhani and SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788727242705

1st POD edition

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor, be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

www.sagaegmont.com

Saga is a subsidiary of Egmont. Egmont is Denmark's largest media company and fully owned by the Egmont Foundation, which donates almost 13,4 million euros annually to children in difficult circumstances.

Vognmagergade 11 2, 1120 Copenhagen

Se kipu ei kai hellittäisi koskaan.

Ja se häpeä.

Ja viha.

Viha niistä oli kaikkein katalin päällekkäaaja. Se hyökkäsi uudestaan ja uudestaan eikä kysynyt oliko yö vai päivä tai joko riittää.

Se kiersi ja murjoi kaikki ne suojaukset mitä olin sen loitolla pitämiseksi rakentanut.

Se oli osa minua ja minä olin osa sitä.

Vähitellen se söi minut ontoksi kokonaan.

POPPELI

– Sinä se olet, minä tunnen sinut nyt, et ole oikeastaan muuttunut... ainakaan paljon.

– Älä puhu roskaa, tietysti minä olen muuttunut.

– Tunsin kuitenkin.

– Ja minä tunsin sinut.

– Siitä on kauan.

– Kolmekymmentäkahdeksan vuotta.

Mies on seisonut odottamassa virtaa myötäilevän hiekkatien kaupunginpuoleisessa päässä jo hyvän aikaa. Hän on mustassa ulsterissa, kaulukset pystyssä, punaruskea kaulaliina huoletonta tavoitellen olkapään yli.

Hän on silmin nähden jännittynyt, astuu askeleen sinne, toisen tänne ja vilkuilee ehtimiseen kaupungin suuntaan.

Eletään lokakuun alkua.

Yli syyskuun puolivälin on ollut lämmintä ja poutaa, intiaanikesää joidenkin mielestä. Kuun viimeisellä viikolla ilmat ovat sitten kuin veitsellä leikaten kylmenneet ja rajut syyssateet piis-

kanneet kaupunkia viikon ajan yötä päivää. Kaiken ne ovat kasteelleet ja ihmiset ovat kaivelleet jo syystamineitaan varmana siitä, että se kesä on mennyt.

Sitten sateet ovat lähteneet muiden riesaksi ja palanneet ne kirpeät syksyn pakkasaamut, joiden jäljiltä maa on alkanut kop-sahdella ja ilma muuttunut raikkaaksi hengittää.

Sen sateet ovat saaneet aikaan, että virta lipoo nyt lihoneena reunakiveystä ja kerää rannoilta mukaansa jos jotakin joutavaa ja huolimattomasti jätettyä.

Tämä ilta on tyyni, kuun silta kantaa viistoon virran yli, katkeaa suuren maantiesillan kohdalla ja tulee sitten melkein jalkojen juureen.

Kello vaille kahdeksan illalla.

Nainen ilmestyy hiekkatielle kuin tyhjästä, kuin olisi astunut pensaista polulle. Hän lähestyy viettelevästi keinahdellen, ilkikurisesti, tietoisena asemastaan ja voimastaan. Sitä katsellessa mies yrittää tavoittaa jotain tuttua, kaukaa vuosikymmenten takaa.

Mikään ei tunnu täsmentyvän.

Pensaikossa naisen vierellä häivähtää joku hahmo, mies huomaa sen, on siitä melkein varma.

Nainen on lantiolle ulottuvassa, kapeista suikaleista ommel-lussa nahkatakissa. Joka toinen suikale näyttää turkikselta. Viininpunaiset, polven alle ulottuvat kiiltävät saappaat. Hattu korostetun leveälierinen, kuin asuun jotenkin sopimaton.

Rahalla puettu nainen, siitä ei epäilystä.

He seisovat nyt kasvokkain, metrin päässä toisistaan.

– Onko siitä niin kauan... vanhetessa muuttuu... sinusta ei kyllä uskoisi...

– Älä puhu roskaa, nainen sanoo taas.

Asiasta mitenkään sopimatta mies ja nainen lähtevät hiek-

katietä ylävirtaan, ovat kuin keski-ikäinen aviopari iltakävelyllä. Pitävät puolen metrin välin eivätkä vahingossakaan kosketa toisiaan, eivät ole edes tavatessa kätelleet. Mies haluaisi kurkata taakseen, varmistaa onko pensaissa näkynyt häivähdys totta. Ei uskalla tai ei kehtaa. Joku epämääräinen pelko kuitenkin tuntuu selässä.

Sadanko metrin päässä vai vähän kauempana heidän edessään näkyy kirkkaissa valoissa uuden kylpylän rakennustyömaa. Sitä viimeistellään yötä päivää, kaupungilla se kiire tiedetään kyllä; siitä puhutaan samoin kuin monenmoista koko kylpylähankkeesta.

Heidän kummankin katse etsiytyy yhteenään virtaan, sillä on heille kaukainen merkityksensä eikä kuitenkaan virta ole koskaan sama kuin hetki sitten tai eilen. Mikään kerran virtaan mennyt ei koskaan palaa.

Mies pälyilee salaa vierelleen, mutta naisen hatun leveä lieri peittää kasvot.

Mies on levoton, neuvoton, ei tahdo keksiä puhuttavaa ja täsmentymätön, koko tapaamista sävyttävä epätietoisuus ja pelko väreilee yli kaiken. Nainen on tuttu vanhastaan, hyvinkin tuttu, mutta mies ei keksi luontevaa tapaa suhtautua tähän eikä koko siihen yllättävään kutsuun, jonka tuomana mies nyt on siinä.

Nainen vaistoaa pelon ja epävarmuuden ja hymyilee salaa. Hän nauttii siitä. Hän hallitsee tilannetta vastaansanomattomalla tavalla.

– Olet sinä edelleen kaunis, mies päästää suustaan sammakon, ontouttaaan kumisevan kohteliaisuuden.

– Älä puhu roskaa, nainen sanoo uudestaan.

– Minusta sinä olet...

– Minut on leikeltä tuhanteen kertaan, kaikki on tehty mitä rahalla saa.

– Rahan avulla säilyy paremmin.

– Minulla on pystyt rinnat, silikonit, kuppi D, haluatko nähdä? Ja litteä vatsa, kolme rasvaimua.

Nainen on tahallaan karkea.

– Ainahan sinulla oli... tarkoitan että muistan sinut hoikkana ja pystyrintaisena...

– Älä yritä imarrella, tämä kaikki on tehty kirurgin veitsellä. Silmäluomet kiristetty niin etten tahdo saada silmiä kiinni. Poskipää on kohotettu botoxilla, samoin täyteläiset huulet, haluaisitko kokeilla, kai sinä muistat kun suudeltiin. Hampaat posliinia ja kultaa, entinen perunanenäkin kreikkalaismallinen vaikka ensimmäinen leikkaus epäonnistui. Viimeksi leikattiin suonikohjut. Mitä vielä haluat tietää?

– Se on sitä nykyaikaa, oikein muodikasta, sitä kai paljon harrastetaan.

Naisen puhe kuvottaa.

– Ja kallista, minuun on upotettu kivitalon hinta.

– Tietenkin, kenellä vain on...

– Takapuolikin kavennettu, muistatko miten leveä minun takalistoni oli? Ja jenkkakahvoista huomauttelitte.

– Enhän minä... älä nyt...

– Luulisi sinun muistavan, sitä irvistelitte kavereiden kanssa, arveletko etten kuullut?

– Se nyt oli sellaista... koulupoikia oltiin.

– Sinäkin olet muuttunut. Olet kalju ja velton näköinen, kohta loppuvat reiät vyöstäsi.

– En ole harrastanut rasvaimuja, ehkä pitäisi.

– Minä olen harrastanut. Poistoja ja täytteitä aina tarpeen mu-

kaan. Siinä sivussa kaksi ohitusleikkausta, muoviletkea sisälläni kohta enemmän kuin omia verisuonia. Sydämentahdistin nakuttaa nahkani alla.

- Se on ollut varmaan aikamoinen kärsimys.
- Olen alkanut muistuttaa hirviötä.
- Älä nyt puhu leikilläsikään.
- Ja hirviö minusta on tullut.
- Miksi sinä puhut noin?
- Te teitte minusta hirviön.

Jokin naisen uhmakkaassa karkeudessa ja hyökkäävässä itsevarmuudessa varoittaa miestä. Hän on aavistanut alusta alkaen mihin tämä tapaaminen olisi kääntymässä. Toivonut kuitenkin, että aika olisi pehmentänyt menneitä kitkeriä muistoja. Ja viha olisi hellittänyt niin, että muuan surkea tapahtuma silloin kauan, kauan sitten olisi saanut anteeksiannon.

- Yhdessähän siinä oltiin, mies hakee ymmärrystä.
- Niin oltiin, yhdessäpä hyvinkin.
- Ei meilläkään helppoa ollut sen jälkeen, minunkin piti koulua vaihtaa kesken lukion, elämä oli vuosikausia yhtä helvettiä.
- Hyvin olet helvetissäsi viihtynyt, minä tiedän kyllä.
- Mistä... miten sinä...?
- Olet kaupungin mahtimiehiä.
- Etkö sallisi minulle pientä menestystä?
- Tiedän millä keinoilla olet menestynyt, millä omaisuutesi hankkinut. Tiedän kaikki likaiset temppusi. Tiedän myös maineesi, sillä et pääse paljon kerskumaan. Oletko pysähtynyt koskaan ajattelemaan, että olet turmeltunut ja läpimätä, olet ollut sitä koko elämäsi. Sinä olet ostettava ja sen tähden sinä nytkin pelkää, minä näen sen sinun silmistäsi. Kaikki ostettavat pelkäävät.

Etkä sinä siitä muuksi muutu, sinun kaltaisesi eivät muutu, eivät koskaan.

– Ei sinun paheksuntasi vielä tee minusta kelvotonta, olen elänyt sillä tavoin kun olen osannut.

– Eipä ole kehumista.

– Ilmestyt vuosien päästä, käyt kimppuuni kuin yleinen syyttäjä ja manaat minut ja minun elämäni tyhjäksi ja mitättömäksi tuosta noin vain. Mistä sinä olet saanut valtuudet puhua tuolla tavoin?

– Sellaiset valtuudet otetaan, ne otetaan ja ostetaan samalla tavoin kuin sinä olet kaiken aina ottanut ja ostanut. Nämä valtuudet minä olen ostanut kalliisti jo kolmekymmentäkahdeksan vuotta sitten. Minä omistan ne ja teen niillä mitä haluan.

– Mitä sinä nyt, meidänhän piti tavata ja muistella menneitä, niinhän sinä puhelimessa sanoit.

– Tämähän on sitä.

– Vuosia, niitä kauan sitten elettyjä aikoja piti muistella... nuoria oltiin ja elämän alkua odotettiin kuin jonkun kellon lähdyistä.

– Sitä aikaa minä nyt juuri muistelen.

– Tietysti se oli ruma temppu... mutta ajattele miten monta hyvää iltaa ja ihanaa kesäyötä valvottiin yhdessä. Oli oma jengi, viisi hyvää jatkää niin kuin sinä sanoit, sinä olit se viides.

– Mitä sitten tapahtui, kerro sekin.

– Annetaan sen jo olla...

– Kerro, kerro!

– ... no sitten oli se onneton ilta, minä löysin isän vaatekome-rosta sen pullon... se oli olevinaan jännää... vermuttia, korkkaamaton iso pullo vermuttia, maistui lääkkeeltä.

– Juon joskus vieläkin lasillisen vermuttia. Juon kun oikein

sattuu, kun haluankin että oikein sattuu ja haluan muistaa kaiken siitä kesästä.

– Minä en sen kerran jälkeen ole vermuttia maistanut, en voikaan, minä muistan sen taas sillä tavoin. Pelkkä haju saa minut voimaan pahoin.

– Hajuko sinua kiusaa vai omatunto?

– En tiedä mikä sellainen omatunto on.

– Ei sitä tiedä jos sitä ei ole.

– Siihen mitään omaatuntoa tarvitse sotkea, tiedät itsekin jos olet rehellinen. Sinä yönä vain... kaikki me tulimme humalaan ja...

– Ja sitten?

– Se vain karkasi käsistä, sehän oli ensin sellaista leikkiä, en minä edes tarkkaan muista.

– Mutta minä muistan.

– Siinä nyt vain kävi niin... eikähän se ollut ensimmäinen kerta, me olimme maanneet metsässä ja koulun juhlasalin näyttämöllä, meidän kesämökillä, missä kaikkialla olikaan. Aina kun vain tilaisuus tuli, kuin kiimaiset koirat. Kymmeniä kertoja.

– Silläkö sinä nyt lohdutat itseäsi?

– Enkä edes ollut sinun ensimmäisesi.

– Ei paljon sinua haitannut kun pääsit osillesi.

– Annettaisiin sen jo olla, ei se siitä muuksi muutu. Sentään vuosikymmeniä, kummallakin ollut oma elämä. Miksi sitä pitää vielä kaivella?

– Tiedätkö mikä siinä oli pahinta?

– No se sekoilu tietysti... humala ja...

– Mikä siinä oli pahinta, sano!

Nainen käpertyy muistonsa alle, tahtuu melkein kaksinker-

roin ja on kuin joku hirvittävä kipu repisi juuri siinä hetkessä hänet riekaleiksi.

– Pahinta oli kun te teitte sen minulle kaikki, vuoron perään ja uudestaan...

Naisen puhe tulee syvältä, on paksua ja karheaa.

– Älä herran tähden!

– Piditte käsistä ja jaloista ja teitte sen vuoronperään, minä näen vieläkin ne huohottavat kasvot ja kuulen korvissani sen nau-run.

– Lopeta jo!

– Sen avuttomammaksi ei ihminen voi itseään tuntea.

– Minähän sanoin että oltiin kaikki humalassa...

– Et yhdellä sormella puolustanut minua, yllytit vaikka olisi luullut sinun estelevän niitä toisia. Nauroit vain ja annoit kaiken tapahtua. Olin jonkinlainen tyttöystäväsi ja sinä myit minua ka-
vereillesi kuin huoraa.

– Älä herran tähden!

– Parittaja sinä olit, et yhtään sen parempi.

Mies lysähtää istualleen rinteeseen, vetää polvet koukkuun, nykäisee kaulukset yli pään kuin hupun, painaa kädet kasvoilleen, hartiat vavahtelevat. Tuhannen kertaa hän on sulkenut sen ke-säyön tapahtumat jonnekin, hävennyt ja katunut silloin alussa, mutta elämän viedessä ja tuulten puhaltaessa unohtanut sen kai-ken, halunnut unohtaa. Nyt tämä nainen on tullut kuin tyhjästä, repii kaiken vereslihalle, ratkoo arvet auki ja suolaa haavat uudes-taan.

Mies katsoo anovasti alhaalla virran reunalla seisovaan nai-seen.

– Antaisit sen olla, minä pyydän...

Nainen on koko ajan seisonut liikkumattomana rantakiveyksellä kuin virrasta noussut musta tuomion enkeli.

– En oikeastaan tuntenut silloin mitään, en kipua, en muuta kuin suunnatonta tyhjyyttä. Kipu ja tuska tulivat sitten myöhemmin.

– Minä pyydän...

– Te jätitte minut siihen, juoksisitte pois ja nauroitte. Upposin jonnekin pohjattomaan pimeyteen... en tiedä miten kauan maskasin siinä puun alla... se oli se vanha poppeli, muistatko?

– Sitä ei enää ole.

– Ei ole niin, minä ostin sen. Minä ostin sen poppelin ja samassa kaupassa myös sen muiston. Halusin kaivaa ne molemmat juurineen.

– Niin sinä teit, ostit maan omaksesi ja hävitit puun.

– Teidän mentyä kahlasin veteen vyötäröä myöten ja pesin ja pesin ja pesin...

– Lopeta...

– Halusin heittäytyä virtaan, halusin huuhtoa kaiken pois, mutta minulla ei ollut rohkeutta. Olen muistanut sen hetken joka päivä, joka yö, kantanut sitä sisälläni kuin syöpäkasvainta kaikkialla missä olen ollutkin.

– Ilkeä temppu se oli, on se painanut minuakin.

– Se syöpä ei minusta parane.

– Ja kavereiden kanssa puhuttiin silloin alussa ja joskus vieläkin kun tavataan, olisi haluttu jotenkin hyvittää.

– Ei parane ennen kuin se leikataan pois, hävitetään samalla tavoin kuin poppeli, juuria myöten se leikataan ja siksi minä olen tullut takaisin.

– Niin, sinä tulit takaisin ja tulit näyttävästi, koko kaupunki sinusta puhuu, salaperäisestä kaunottaresta.

- Älä puhu roskaa.
- Kyllä sinusta puhutaan.
- Eivät ne minusta puhu vaan kylpylästä.
- Ja salaperäisestä uudesta omistajasta.
- Silloin puhuttiin kun lähdin, lähdin pilkkapuheet niskassani ja päätin, että minä vielä palaan.

- Sinusta kuiskitaan ja arvaillaan, kukaan ei sinua tunne, kukaan ei tiedä että se olet sinä.

- Olen tullut vaatimaan hyvitystä.

- Mitä hyvitystä?

- Sinä näet sen aikanaan.

- Mitä tuo nyt on?

- Kaikki te näette sen kun hetki on tullut.

Mies nousee seisomaan, puristaa kädet nyrkkiin, kerää voimaa ja rohkeutta puolustautuakseen. Laskeutuu alas töyräältä ja tuijottaa inhoten naista. Tämä seisoo rantakiveyksellä, keinuttelee itseään, keimailee nauraen ja uhitellen miehen edessä. Takana on tulviva ahnas virta, sen ääni muuttuu kohinaksi miehen korvissa. Hän vilkaisee ympärilleen, ketään ei näy ja... Hirvittävä suunnitelma sumentaa hetkeksi miehen kaikki ajatukset. Kolmekymmentäkahdeksan vuotta vyöryy läpi pään yhtenä repivänä hyökynä. Hän kuulee sisällään naisen raatelevat puheet ja uhkaukset... pieni tönäisy vain ja...

Pysähtynyt ikuisuus.

- Et sinä sitä tee vaikka mielesi tekisi.

Mies ei vielä peräänny.

- Ei sinusta ole siihen, nainen sanoo tasaisella soinnuttomalla äänellä, ja mies näkee siitä aivan läheltä miten naisen hymyillessä kasvot kiristyvät elottomaksi vahanaamioksi. Valkoinen hammasrivi välähtää, se on kuin pedon irvistys.

He vaanivat toisiaan silmätyksin, miehen katse väistää ensin.

– Tuo kaulaliina pukee sinua, nainen sitten ilkamoi ja tarttuu kevyesti miehen punaruskeaan huiviin.

Kaukaa katsoen heitä voisi pitää virran partaalla seisovina rakastavaisina.

Mies riuhtaisee itsensä irti ja syöksähtää hiekkatielle. Hän ei pakene kuten juosten paetaan vaan astuu tomerasti, päättäväisyyttä tavoitellen; ei ole pakko sietää enempää, ajattelee hän eikä ymmärrä että on menettänyt pelin jo.

– Tule takaisin! mies kuulee naisen sanovan.

Pensaista astuu tielle jykevä hahmo, seisoo hajareisin poikki polun ja mies tajuaa ettei sen ohi ole menemistä.

Hän palaa ne muutamat metrit mitä oli ennättänyt, jalka hataroi ja suuta kuivaa. Tulee viimeiset askeleet kuin anellen, maddellen, nöyristellen.

– Mutta sehän tutkittiin... poliisi tutki... meitä kuulusteltiin ja oli se meillekin piinaa ja perheille myös, hän ruikuttaa avuttomana naisen edessä.

– Minuakin poliisi kuulusteli. Ei uskonut sanaakaan, naureskeli irstas ilme naamallaan vain, että eikös se ollut mukavaa ja makoisaa. Toinen poliisi tirs kui vieressä. Kertoi sitten mitä olitte kuulusteluissa puhuneet, piti teidän kertomuksianne uskottavampina.

– Laillinen tutkimus se oli eikähän siitä koskaan nostettu edes syytteitä.

– Ei nostettu ei, teidän onneksenne.

– Mitä tuo nyt on?

– Jos olisi nostettu, olisitte jokainen istuneet linnassa väärästä valasta.

– Miten niin väärästä valasta?

Rikosaalto pyyhkäisee pikkukaupungin yli.

Paavo Iisakki Pesonen jatkaa tutkimuksiaan koukuttavan dekkarisarjan kolmannessa osassa.

Pienellä paikkakunnalla kauppaa pitäneen Reinikaisen talo on palanut – ja mies sen mukana. Onko kyse onnettomuudesta, vai halusiko Reinikaisen leski periä usein ryyppyretkillä viipyvän miehensä ennen aikojaan? Pian myös paikkakunnan kunnallisneuvos katoaa. Luottokomisario Paavo Iisakki Pesosen apu on taas tarpeen.

Suru-uutisten lisäksi paikallisilla riittää muitakin puheenaiheita. Kaupungin halki virtaavan joen rannalla sijaitsevaa hotellia laajennetaan ylelliseksi kylpyläksi uuden salaperäisen omistajan otettua se haltuunsa. Mutta miksi joku laittaisi niin paljon rahaa vuosikausia konkurssiuhan alla olleen yrityksen uudistamiseen? Pian Pesonen huomaakin, että kylpylän ympärillä tapahtuu kummia – ja myös virta ottaa omansa...

Risto Juhani (1934-2013) oli suomalainen taiteilija, teatteriohjaaja sekä erityisesti rikoskirjallisuuteen erikoistunut kirjailija. Juhaniin tunnetuimpiin teoksiin kuuluu kuusiosainen rikoskomisario Pesosen tutkimuksia seuraava dekkarisarja.